

Ewa Żurawska

Walka bibliotekarzy Uniwersytetu Śląskiego o odzyskanie prawa do dłuższego wymiaru urlopu

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 3/3, 111-114

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EWA ŻURAWSKA
*Przewodnicząca NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Śląskiego,
Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka*

WALKA BIBLIOTEKARZY UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO O ODZYSKANIE PRAWA DO DŁUŻSZEGO WYMIARU URLOPU

nie jesteśmy przeciwko prawu, to prawo jest przeciwko nam.

W wyniku działania podjętego przez Komisję Zakładową NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Śląskiego (dalej KZ) starsi bibliotekarze i kustosze naszej uczelni odzyskali w marcu 2012 roku prawo do 36-dniowego wymiaru urlopu wypoczynkowego. Utrata w 2006 roku tego prawa nastąpiła, zdaniem bibliotekarzy, w wyniku złej interpretacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 roku [dalej P.s.w.] przez służby prawne uczelni. Przepis zawarty w art. 264 ust. 7 P.s.w. jest w tym zakresie oczywisty i wynika z niego, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach kustosa bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty przed dniem wejścia w życie ustawy pozostają na tych stanowiskach i „na tych samych zasadach”. Dotyczyło to zarówno wymiaru urlopu, jak i mianowania.

Sąd Okręgowy w Warszawie, rozpatrując skargę kustosa Biblioteki Politechniki Warszawskiej, stwierdził, że „ustawy dot. statusu prawnego pracowników szkół wyższych są niejasne, niespójne i zmienne, o czym świadczy także znowelizowana ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku” [Ustawa, 2005]. Wykładnia i stosowanie przepisów dotyczących uprawnień pracowników bibliotek uczelnianych były również przedmiotem licznych interwencji parlamentarzystów, ale ostatecznie nie doczekano się ustawy nowelizującej P.s.w. w zakresie tych uprawnień. Różnice w interpretacji art. 264 ust. 7 P.s.w. zaowocowały krzywdzącymi dla bibliotekarzy rozwiązaniami. W niektórych uczelniach zachowano te prawa nabyte, ale w większości odebrano je wszystkim bibliotekarzom w 2006 roku. Dotyczyło to m.in. także bibliotekarzy zatrudnionych w Uniwersytecie Śląskim, mimo przedłożenia przez Związek szeregu opinii prawnych, wskazujących na konieczność zachowania tych uprawnień oraz wskazywania, że Trybunał Konstytucyjny kładzie nacisk na prawa sprawiedliwie nabyte jako uprawnione do korzystania z ochrony.

Przedstawiono Rektorowi nieformalne opinie: dr hab. Teresy Liszcz, dr Janusza Guścia – radcy prawnego, Tadeusza Nycza, Bolesława Howorki, w których wykazano, że w świetle obowiązującego prawa pracownicy biblioteczni wymienieni w art. 264 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym zachowują te uprawnienia, które przysługiwały im na mocy starej ustawy o szkolnictwie wyższym, w tym prawo do urlopu wypoczynkowego w takim wymiarze, jak pracowników dydaktycznych.

Rektor, zwracając się do radcy prawnego Uniwersytetu, uzyskał opinię niekorzystną dla bibliotekarzy. Stwierdzono w niej, że uczelnia nie ma podstaw prawnych do przywrócenia 36-dniowego urlopu. Taką opinię prezentowało także Biuro Spraw Osobowych i Socjalnych. Pracownicy biblioteki nie pogodzili się z decyzją Rektora, na co wpłynęła także świadomość, że w niektórych bibliotekach akademickich zachowano prawo starszych bibliotekarzy i kustoszy do wydłużonego urlopu. Takie zróżnicowanie odczuwano jako naruszenie zasady równego traktowania pracowników w zatrudnieniu (art. 18 Kodeksu pracy). Uważano także, że władze Uniwersytetu Śląskiego mogły zagwarantować to prawo w regulaminie pracy lub statucie uczelni.

KZ zwracała się również do parlamentarzystów z prośbą o interwencję w tej sprawie, ale liczne ich interpelacje, zapytania i oświadczenia, kierowane do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nie przyniosły rezultatu. W tej sytuacji KZ zwróciła się do Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej RPO) z prośbą o interwencję w tej sprawie i nadzieją, że postara się on skłonić ustawodawcę do uzupełnienia prawa poprzez odpowiedni przepis przejściowy, który rozwiąłby wątpliwości władz uczelni. Niestety, ówczesny RPO uznał, że nie dostrzega niezgodności w ustawie o szkolnictwie wyższym z 2005 roku z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, nie widzi więc potrzeby kierowania wniosku do Trybunału Konstytucyjnego. W tej sytuacji pozostawała tylko droga sądowa. Część bibliotekarzy chciała skorzystać z tej drogi. Jako pierwsi pozew do Sądu Pracy skierowali bibliotekarze Politechniki Warszawskiej, którzy też na bieżąco informowali środowisko o wynikach rozpraw.

KZ NSZZ „Solidarność” UŚ nie zdołała przekonać władz uczelni do zachowania prawa do dłuższego urlopu starszych bibliotekarzy i kustoszy, ale też, nie rezygnując ze swoich uprawnień, przez cały czas zbierała materiały na ten temat, śledząc uważnie działania władz innych uczelni publicznych. Związek był także w kontakcie z bibliotekarzami Politechniki Warszawskiej i otrzymywał informacje o kolejnych rozprawach odnoszących się do problemów mianowania oraz wymiaru urlopu wypoczynkowego bibliotekarzy. Ostatecznie w 2011 roku po wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie bibliotekarza Politechniki Warszawskiej (w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 marca 2011 roku pojawiło się stwierdzenie: „Ustala, że powód jest uprawniony do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 36 dni”) wznowiono rozmowy z władzami rektorskimi, przedstawiając materiały z rozprawy sądowej w Warsza-

wie oraz uzasadnienie wyroku, w którym postawiono zarzut naruszenia praw nabytych i nakazano przywrócenie ich bibliotekarzowi.

Niestety, w polskim prawie nie uwzględnia się precedensu, dlatego nie można było automatycznie rozciągnąć tego wyroku na wszystkie uczelnie publiczne, chociaż Rektor Politechniki Warszawskiej, uwzględniając uzasadnienie wyroku, przywrócił wszystkim uprawnionym bibliotekarzom dłuższy urlop.

KZ w 2011 roku wznowiła rozmowy na ten temat z władzami rektorskimi US, powołując się na argumenty zawarte w uzasadnieniu wyroku. Związek skierował też ponownie pismo do RPO z prośbą o interwencję. RPO, uznając zasadność roszczeń bibliotekarzy, wystąpił do Ministerstwa z prośbą o uregulowanie tej sprawy we wszystkich uczelniach i wystosowanie odpowiedniego pisma do rektorów. Ministerstwo nie zastosowało się do tej sugestii, stwierdzając, że rektorzy mogą to rozwiązać sami. KZ całą korespondencję w tej sprawie (opinię RPO, odpowiedź Ministerstwa) przekazała Rektorowi oraz udostępniła wszystkim zainteresowanym, mając na uwadze wspólny interes bibliotekarzy. Wymiana informacji i materiałów pomogła wszystkim w ubieganiu się o odzyskanie praw nabytych. W rezultacie w kilku uczelniach przywrócono prawo do dłuższego urlopu, kierując się wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie oraz opinią RPO, a także opinią Okręgowej Inspekcji Pracy (dalej OIP) w Krakowie z dnia 3.11.2011 roku (list do Rektorów Wyższych Uczelni Publicznych w Małopolsce i przekazany do wiadomości dyrektorom Bibliotek Głównych wyższych uczelni publicznych oraz Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich).

Ponieważ w US nadal nie rozwiązano problemu, ale też nie przerwano dialogu na ten temat, Związek zwrócił się do OIP w Katowicach o przeprowadzenie kontroli urlopów starszych bibliotekarzy i kustoszy pod kątem tego uprawnienia. Inspekcja Pracy po zbadaniu sytuacji bibliotekarzy w US oraz zapoznaniu się z motywami uzasadnienia wyroku sądu Najwyższego z dnia 25.06.2009 roku, uzasadnieniami wyroków Sądu Rejonowego (z dnia 2.03.2011 roku) i Okręgowego w Warszawie (z dnia 30.06.2011 roku), a także opinią RPO oraz dr hab. Teresy Liszcz – obecnej sędzi Trybunału Konstytucyjnego, opinią OIP w Krakowie również uznała słuszność roszczeń tej grupy pracowniczej. W efekcie zwróciła się do władz rektorskich o przywrócenie dłuższego urlopu z koniecznością uwzględnienia zaległości za ostatnie trzy lata, biorąc pod uwagę fakt, że wskutek dotychczasowej błędnej wykładni pracownicy biblioteki byli pozbawieni korzystniejszego wymiaru urlopu za lata 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.

Ostatecznie nasze starania zaowocowały decyzją Rektora US zawartą w Zarządzeniu nr 14/2012 z dnia 5 marca 2012 roku, które przywracało prawo do urlopu w wymiarze 36 dni roboczych w ciągu roku osobom zatrudnionym przed 1 września 2006 roku na stanowiskach: kustosza bibliotecznego, starszego bibliotekarza i starszego dokumentalisty na podstawie mia-

nowania. Postanowienia te dotyczą również osób, które po 1 września 2006 roku rozwiązały, na swój wniosek, stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania, w związku z awansem na stanowisko kustosza. Wymiar urlopu wypoczynkowego na lata 2008–2011 wymienionych pracowników zwiększył się o 10 dni za każdy rok kalendarzowy. Ponadto ustalono, że zaległe urlopy powinny zostać wykorzystane do końca 2013 roku.

Ustawodawca, nie honorując praw nabytych dla wszystkich zatrudnionych bibliotekarzy, spowodował likwidację jedynej od wielu lat gratyfikacji przy awansie na starszego bibliotekarza i kustosza, jaką obok krótszego dnia pracy był wydłużony urlop wypoczynkowy i urlop dla poratowania zdrowia.

Bibliografia

- [Ustawa, 2005] Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.)